

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 101.

Sreda 19. decembra 1928.

Leto III.

Majdan-Pek, kolonija lačnih, tepenih in preganjanih rudarjev.

Približno 120—130 kilometrov od Požarevca proti Krajini leži med planinami in gozdovi večja vas, ki se imenuje Majdan-Pek. V tem kraju obstoji najstarejši rudnik v Srbiji, kate-
rega je pred 30 leti srbska vlada od-
dala v eksploatacijo neki belgijski
delniški družbi za letno odškodnino
5000 dinarjev. Površina kraja obsega
okroglo 16.000 ha gozda in livade,
ter okrog 200 delavskih hišic in rud-
nik.

V rudniku je zaposlenih povprečno
550 rudarjev in pomožnih delav-
cev, kateri izkopljejo od 30—40 va-
gonov železne rude, katero se neraz-
topljeno izvažajo v inozemstvo.

Razmere so v tem kraju grozne.
Nihče ne more verjeti, ako sam ne
vidi in se na licu mesta prepriča, da
je mogoče v dvajsetem veku nekaj
podobnega.

Razmerje kolonijalnih zamorcev
pod angleškim ali drugim kapitalistič-
nim eksploatacijskim so gospodke na-
pram razmeram, v katerih so primo-
rani živeti rudarji-državljeni SHS v
svoji domovini.

Belgijski (in danes pomešani z
ogrnjskim) kapital je danes gospodar
ne samo nad rudnikom in ogromno
površino zemlje, temveč tudi nad de-
lavstvom, ki tu služi in živi.

Belgijska družba ne pozna zakona,
ne pozna predpisov, za njo obstoji
samo zakon sile in nadmoč. Zakoni,
vladni organi, delavstvo in vse, kar tu
živi, se mora brez pogoja pokoriti ali
izginiti.

To neomejeno moč so belgijskemu
in ogrskemu kapitalu dali beograjski
vladni mogotci. Njihovi zagovorniki
so stebri radikalne in demokratske
stranke, bivši ministri V. Jovanović
in drugi.

Vsak obupen klic delavstva je bil
zadušen, ako ne drugače, s silo. Ker
so razmere postajale od dne do dne
neznosnejše, ker je bila vsaka prošnja
na rudarsko generalno direkcijo in
na vlado od strani delavstva brez-
uspešna, je Delavska zbornica za Sr-
bijo sklicala za dne 6. tm. javno an-
keto, katera naj na licu mesta ugotovi
dejanski stan, v katerem se nahajajo
rudarji in ostali v Majdan-Peku.

Na anketo so bili pozvani: Rudar-
ska generalna direkcija, Inšpekcija
dela, veliki župan dotične oblasti, fi-
nančna delegacija, Zveza rudarjev,
Delavska zbornica, zastopniki »Politi-
ke« in »Vremena«, uprava rudnika,
po en poslanec parlamentarnih klubov
v Srbiji in poslanec sodne Petejan.

Pozivu so se odzvali sledeči: In-
špektor dela, veliki župan, finančna
delegacija, okrajni šolski nadzornik,
Zveza rudarjev, Delavska zbornica,
uredništvo »Politike«, demokratski
poslanec Gjoko Popović in sodrug
Petejan.

Generalna direkcija in uprava
rudnika se pozivu nista odzvali, ker
sta smatrali, da Delavska zbornica ni
kompetentna, da sklicuje rudarske
ankete. Ravno tako se pozivu niso
odzvali radikalni in zemljoradniški
poslanci.

Ta anketa je sestavila tole poro-
čilo: Po zaslišanju delavcev kakor
tudi vseh drugih činiteljev, ki so v
zvezi s položajem in življenjem teh
delavcev in družin v Majdan-Peku,
anketa ugotavlja:

1. da se osemurni delavnik ali po
48 delavnih ur na teden ne drži, tem-
več se delavni čas stalno prekora-
čuje (celo do 14 ur dnevno; op. ur.)
in sicer:

a) v rudniku: z rednim, takozva-
nim »necdložnim« delom, ki bi se pa
čisto lahko opravil med rednim de-
lom, kakor tudi s čezurnim delom;

b) v tovarni: z rednim in obvez-
nim čezurnim delom po tri ure na
dan, in

c) pri zunanjem delu z rednim in
obveznim neomejenim čezurnim de-
lom.

2. Da se čezurno delo plačuje sa-
mo z navadno urno mezdjo, izveniši
nedeljske režijske šhte po naročilu,
ki se plačajo po 50 odstot. več.

3. Da z zakonom predpisani 36-
urni nedeljski odmor ne obstoji, tem-
več samo 24-urni.

4. Da se plačilni sistem za akord-
no delo prakticira tako, da delavci
nikdar ne vedo, koliko so zaslužili.
V mezdne knjige se ne vpisujejo niti
količine izvršenega dela niti višina
zaslužka, temveč uprava rudnika sa-
movoljno izračunava akordni zaslu-
žek v dnevni zaslužek, ki pa po izjavi
delavcev nikdar ne odgovarja njih-
vemu dejanskemu zaslužku po po-
gojenem akordu.

5. Uprava rudnika odteguje de-
lavcem stroške za porabljen materi-
jal-dinamit, ne da bi povedala delav-
cem, koliko materiala so porabili in
niti koliko ta material stane, kakor
tudi ne vpiše tega v delavske obra-
čunske liste.

6. Uprava rudnika ne izplačuje
delavcem redno zaslužka, kakor bi
morala in sicer predupne 25., a obra-
čune 10. prihodnjega meseca, temveč
redno prekoračuje ta rok za dva do
pet dni.

7. Da so z nerednim izplačeva-
njem mezd rudarji oškodovani tudi
radi tega, ker jim je onemogočeno,
da bi mogle kupovati svoje potreb-
ščine ob tržnih dnevih na trgu, tem-
več so prisiljeni kupovati v rudni-
škem skladišču in pri zasebnih trgov-
cih dosti dražje.

8. Uprava rudnika ne vrši izplačil
podnevi, temveč pozno popoldne in
ponoči in na ta način prepreči pra-
vočasne reklamacije delavcev.

9. Reklamacij delavcev radi ne-
točnih obračunov uprava rudnika
sploh ne sprejema.

10. V podjetju obstoje dve vrsti
kazni, ki jih je uprava rudnika sa-
movoljno in protizakonito uvedla: brisa-
nje storitev in denarne kazni, poleg
tega pa še prepoved dela po sedem in
več dni v mesecu.

11. O zdravstvenih in stanovanj-
skih razmerah:

a) da za zdravljenje obolelih de-
lavcev in njih svojcev ne obstoji
predpisana ambulanca niti ordinacijs-
ka soba, kjer bi se mogli bolniki po
zdravniku preiskati in zdraviti, tem-
več se to vrši v neki mali zasebni le-
karni, kjer po zimi vse tekočine v
steklenicah zmrznejo. Za slučaj po-
trebe hitre pomoči ponesrečenim ru-
darjem ni na razpolago potrebnega
sanitetnega materiala. Bolnišnice ni,
dasiravno je država v ta namen pre-
pustila upravi brezplačno veliko
zgradbo z 11 sobami. Toda v njo se
je naselil g. Lanjo, rudniški blagaj-
nik, z ženo in enim otrokom.

b) Za delavce ni dovolj stanovanj.

c) Veliko število obstoječih delav-
skih stanovanj je nehižijenskih, v
katerih so stanovalci izpostavljeni
stalnem bolehanju, vsled vlage in
razpadanju tudi nevarnosti za življe-
nje.

d) Popravl delavskih stanovanj
ne vrši rudniška uprava na svoj ra-
čun, k čemur je obvezana po dogo-
voru z državo, temveč morajo vsa
popravlila plačati delavci.

(Konec prihodnjic.)

Drobci iz državnega proračuna za 1929/30.

Prvotno so ministrstva predložila
zahteve, ki bi znašale 15 do 16 mili-
jard. V debati in seveda tudi pod
vtisom, da bi bil proračun, ki bi za-
hiteval nad štiri milijarde več dav-
kov kakor letošnji, že na prvi pogled
nekaj gorostanskega — so se prvotne
postavke nekaj znižale.

Letošnji proračun znaša 11 mili-
jard 580.168.000 Din, za bodoče leto
12 milijard 158.721.000 Din, torej za
578.553.000 Din več kakor letošnje
leto.

To so državna bremena, ki so v
razmerju s številom prebivalstva in
gospodarske sile silno velika, ki jih
zlasti občuti delavstvo s svojimi niz-
kimi mezdami in zaradi ogromnih in-
direktnih davščin.

K tem državnim potrebščinam pa
pridejo še samoupravni stroški, ki
znašajo okoli dve in pol milijarde, ta-
ko da znašajo državna in samouprav-
na bremena na leto okoli 15 milijard
dinarjev.

Interesantno je, v kakšne namene
se porabljajo te ogromne vsote: ali v
produktivne ali v neproduktivne. Po-
rabilo se je za 1924-25, 1927-28,
1929-30 v odstotkih: za socialne in
kulturne svrhe 7.6 (11.—, 10.—), za
gospodarske svrhe 38.— (44.—,
30.—), za razredne, neproduktivne
svrhe 54.4 (45.—, 60.—).

Od socialnih in kulturnih postavk
žive: ministrstvo socialne politike
ter prosvete in narodnega zdravja;
od postavk za gospodarske svrhe:
ministrstvo za šume in rude, pošte in
telegrafa, agrarne reforme, trgovine
in industrije ter gradbe in prometa. V
tretjo skupino spadajo vsa ostala mi-
nistrstva.

Gorenji pregled nam kaže, da je
postavka za socialne, zdravstvene in
kulturne namene silno majhna in še
manjša nego v tekočem letu. Tudi po-
stavka za pridobitne, to je gospodar-
ske svrhe je reducirana; le postavka
za razredne in neproduktivne name-
ne se je zvišala kar za 15 odstotkov.

Obligacijsko posojilo ljubljanske mestne občine.

Mestna občina ljubljanska je iz-
dala pod vladnim komisarjem An-
tonom Mencingerjem za zgradbo
stanovanjskih hiš 6-odstotne obliga-
cije v znesku Din 30.000.000.—. S
sredstvi tega obligacijskega posojila
je občina zidala več stanovanjskih
objektov in stroški cele gradbene ak-
cije, izvedene z obligacijskim poso-
jilom, bodo znesli približno 40 mili-
jonov dinarjev.

Obligacijsko posojilo pa ni uspe-
lo; v mesecu februarju 1928 je pro-
dala občina le za 11.163.800 dinar-
jev teh obligacij. Mestna občina ljub-
ljanska je imela torej neprodanih
obligacij še za nad 18 milijonov.

Mestna občina se je že pod se-
danjim občinskim svetom obrnila
na Zvezo denarnih zavodov po na-
svet, kako bi mogla spraviti v denar
še preostale obligacije.

Glasilo predsednika vlade trdi, da
so se davki znižali in vendar bo bo-
doči proračun večji več nego za
pol milijarde. Načrt proračuna doka-
zuje samo eno, to namreč, da se bo
zahtevalo v bodočem letu toliko več
indirektnih davkov, ki jih plačujejo
državljeni kot konsumenti.

Posebno velika je postavka za raz-
redne in neproduktivne svrhe. Šest-
deset odstotkov gre za neproduktiv-
ne namene. Kako naj bo tako držav-
no gospodarstvo? Kako naj se razvije
gospodarstvo, zlasti v državi, ki mo-
re naslanjati svojo bodočnost poleg
na socialni in kulturni razvoj samo
še na dvignjenje svojega narodno-
gospodarskega razvoja.

Država ima upravne stroške, to
je jasno. Toda zagnati 60 odstot. pro-
računa v žrelo za neproduktivne na-
mene, je po postavka, ki nam pove
samo to, da je to jako slaba gospo-
darska politika.

V teh odstotkih tiči policijski duh
države in osebna politika kliče, ki da-
nes terorizira vso državo.

Statistiki so izračunali, da znaša
v državi vrednost pridobitka vsega
gospodarstva okoli 60 milijard di-
narjev ter gre potemtakem v držav-
ne blagajne in samoupravne blagajne
kar 25 odstotkov.

Iz vsega tega je razvidno, da tudi
sedanja vlada pod dr. Korošcem
nima gospodarskega, še manj pa so-
cijalno-političnega zmisla.

Te dni bo narodna skupščina spre-
jela proračun, ki je sestavljen po tistih
kvartirnih načelih, kakor so bili sestav-
ljeni dosedanja proračuni. Po gorenjih
podatkih bo proračun še slabši, ker
so postavke za socialno politiko in
narodno gospodarstvo, čeprav so
bile smešno nizke, še znižane v pri-
meri z letošnjim proračunom, po-
stavke za neproduktivne namene pa
silno zvišane.

Proračun je usluga vladajočih fi-
nančnih klik.

Vsled tega je sklenil občinski svet
na seji dne 6. marca 1928, da se za-
prosi za prodajo obligacijskega po-
sojila sindikat denarnih zavodov, ter
da se subskripcija zaključi 15. av-
gusta 1928.

Od marca do junija ni občinski
svet o prodaji obligacijskega posoji-
la več razpravljal.

V seji, ki se je vršila 5. junija, pa
je o prodaji obligacijskega posojila
poročal načelnik finančnega odsega
Ivan Tavčar sledeče:

Do 31. marca 1928 je bilo vnov-
čenih 6-odstotnih obligacij mestne
občine za 11.603.000 Din in se je od
tega dne dalje do danes razpečalo
še za 138.000 Din obligacij na ta na-
čin, da so se oddale stavbnim tvrd-
kam po dogovoru mesto gotovine. V
zalogi je tedaj še za 18.257.000 Din
obligacij. Ker se pa zgradba stano-
vanjskih hiš ni mogla napre-
diti, tako da so godci napra-
vili ošepni: »P...

vanjskih hiš nadaljuje in je gradbenim tvrdkam treba izplačati njihove račune, se bodo morale 6-odstotne obligacije razpečati na kakršnoli način.

Povsem gotovo je, da je 6-odstot. obrestovanje obligacij z ozirom na današnji trg neugoden. Bančni krogi so mnenja, da bi se dale obligacije ugodneje vnovčevati, ako bi se obrestovanje prilagodilo danes običajni obrestni meri 7—7,5% in sicer na ta način, da se prodajna cena obligacij zniža od 100 Din na 85, oziroma na 80 Din. Zveza denarnih zavodov bi bila pod temi pogoji pripravljena sodelovati pri razpečavanju obligacij. Dospela pa so že tudi ponudbe iz inozemstva, ki so pa dokaj ugodnejše, kakor ponudbe Zveze denarnih zavodov. Inozemski ponudniki bi bili pripravljeni plačati obligacije po 90 Din.

Tako je poročal na seji načelnik finančnega odseka Ivan Tavčar.

Po takem poročilu je občinski svet na isti seji pooblastil župana, da proda 6-odstotne občinske obligacije

sporazumno s finančnim odsekom čim najugodnejše kot naložbene papirje, bodisi v tu- ali inozemstvu. V ta namen je izposlovati odobrenje nadzorne oblasti in besedilo obligacij prilagoditi inozemskemu trgu.

Župan dr. Dinko Puc si je s tem sklepom izposloval pooblastilo za prodajo obligacijskega posojila.

Iz poročila mestnega knjigovodstva pa posnamemo:

V tem času se je baje zglasil pri mestnem knjigovodstvu komercialni ravnatelj inozemske tvrdke Siemens & Schuckert, dr. Proksch, ki je izjavil, da bi ta tvrdka posredovala prodajo teh obligacij v znesku 18.000.000 Din pod pogojem, da bi se te obligacije ne glasile samo na dinarje, marveč tudi na angleške funte. Ta transakcija naj bi se izvedla na ta način, da se prodajo obligacije po kurzu 90 cestni železnici, kateri naj bi mestna občina izkupiček prepustila kot posojilo v svrhu zgradbe cestne železnice.

(Dalje prihodnjič.)

Načrt novega šolskega zakona.

(Konec.)

Načrt novega šolskega zakona izrečno naglašja, da mora učitelj svojo miselnost podrediti krajevnim faktorjem in delati v njih smislu. To pomeni, da učitelj ni samostojen, da ne sme imeti svojega lastnega naziranja in da je tudi njegova vzgojna naloga podrejena krajevnim razmeram. Po tem zakonu torej učitelj ne bo odvisen le od meščanske države, ampak tudi od lokalnih vplivov, kar nikakor ne more biti v interesu splošne napredne izobrazbe. To smo pravzaprav povedali že v zadnji številki, ali povdariti moramo to še enkrat. Družba smatra učitelja za svoje orodje, ne pa za svobodnega vzgojitelja.

Ljudska šola je vzgajališče, v katerem naj bi se otroci od 7. do 10. leta učili osnovnega, praktičnega znanja, to je, čitanja, pisanja, računanja, osnovne tehnologije, higijene s spoznavanjem prirode, osnovnih zemljepisnih pojmov, risanja, petja in ročnega dela.

Od 11. leta bi morali otroci hoditi v splošno srednjo šolo, kjer naj bi se učili za življenje potrebnega znanja: fiziko, kemijo, matematiko, zemljepis, tuje jezike in pa razno tehnično znanje, stenografijo, risanje, osnove ročnega dela, fiziko itd. ter poznavanje družabne organizacije.

Na tak način bi se po vsej državi uvedla enaka izobrazba mladine do 14. leta za vse državljane. Od tega leta dalje pa bi se šolska mladina porazdelila po svojih sposobnostih

na druge izobraževalne zavode in šole.

V zvezi s tem in ker danes ne živimo več v dobi humanizma nego v dobi razvitka tehnike, bi se morale srednje šole iz temelja izpremeniti, niti.

Jasno je, da je naš princip, da mora šola biti brezplačna in da se morajo dobavljati učencem tudi šolske potrebščine brezplačno. Vrh tega pa je potrebno, da bi se uvedla povsod koedukacija, to je, da dečki in deklice obiskujejo skupno šolo, čemur tudi vzgojeslovci ne nasprotujejo.

Vsekakor bi morala država skrbeti, da se ustanovi šola povsod, kjer je najmanj 20 otrok, kjer jih pa ni toliko, naj bi se uvedle vsaj ambulantne pomožne šole.

Pri gradbah šol bi morala država skrbeti za moderne načrte, ki bi odgovarjali higijenskim in estetskim zahtevam. Odločno smo pa nasproti členu 30. načrta, ki pravi, da sme država rabiti za gradbo šol jetnike, vojake itd., kakor tudi proti členu 31., ki določa, da plačujejo obresti od glavnice državi v šolski fond šolski odbori.

Šola naj bo poleg tega posvetna, zato zahtevamo, da se pouk o verstvih, ki ga določa člen 39., izloči iz šolskega pouka. Vera se uči v cerkvi, a ne v šoli, zlasti ne pri nas, ko imamo kar štiri veroizpovedanja, kar bo povzročilo ogromne stroške in nered v pouku. Pač pa bi se moral uvesti pouk o morali, ki se v splošnih šolah sploh ne poučuje. Prav po-

gosto vpliva klerikalna vzgoja tudi na vzgojno delo učitelja jako slabo. Otroci v ljudski šoli itak niso zreli za abstraktne nauke, ki more duha in fizično silo otrok. Iz istega razloga zahtevamo tudi, da se na ljudskih šolah opusti narodna zgodovina. Ročno delo pa mora biti obvezno za vse otroke, ne samo za deklice. Zato je treba snovati šolske delavnice.

Nekaj razlike bi moralo biti tudi med vaškimi in mestnimi ljudskimi šolami. Pouk bi se moral prilagoditi v praktičnih stvareh potrebam kraja.

V naši državi so važne tudi manjšinske šole. Otroci od 3. do 10. leta se morajo poučevati v materinščini, ker je za vzgojo otrok materinščina neobhodno potrebna. Državni jezik se naj pa poučuje v posebnih pripravljanih tečajih, ki so obvezni in se računajo v šolski obisk.

Učitelji za te šole naj pripadajo narodnosti otroka, da se ustvari med učiteljstvom in starši boljše odnose in zaupanje.

Mi smo tudi proti ocenam (klasifikaciji) in preizkušnjam. Mnogo umestnega bi bila kvalifikacija otrok potom osebnih pol, v katerih bi učitelj na podlagi svoje presoje označil fizične in duhovne sposobnosti učenca z ozirom na udeleževanje njegove osebnosti. Princip delovne šole zahteva delo in razum, ne pa mehanično učenje na pamet. Zaradi tega ocena otroka ne sme biti prazna številka, ampak karakteristika njegove osebnosti. Za tako vgojo otrok zadostuje v razredu 30 otrok, kakor določajo zakoni modernih držav v Avstriji, Švici, Belgiji itd.

Vsi učitelji vrše enak posel, zaradi tega je treba tudi njih pravice izenačiti. Zahtevamo za vse učitelje vsuščilnično izobrazbo in izenačenje

njih pravice. Za učitelje naj se vrše organizirani počitniški tečaji v svrhu izpopolnitve in dovoljuje naj se jim študijska potovanja.

Zahtevamo stalnost učiteljev in oddajanje služb po razpisu. Proti določbam členov 99, 108 in 127 in 7 zahtevamo za učiteljice popolno enakopravnost z učitelji.

Šolske uprave bi se morale sestavljati iz učiteljev, staršev, nadzorikov in posvetnih političnih občin. Pri vseh šolah se morajo osnovati roditeljski sveti, da se z njimi pospešuje vzgoja. Odločno smo pa proti vsakršnim zasebnim šolam za bogate otroke kot protisocialnim. S stališča socialne vzgoje so take šole nedopustne.

Končno bi se moralo reformirati tudi ministrstvo prosvete, ki je popolnoma administrativnega in personalnega značaja. Nima niti odseka za šolsko reformo. Ustanoviti se mora tak odsek, da bo študiral inozemsko šolstvo ter domače razmere in skrbel za čas in našim razmeram primerne reforme.

V šolo mora svobodni pouk, vzgoja; iz šol pa morajo dosedanje metode dresure in mehanike. Namesto intelektualističnega individualističnega vzgajanja mora priti telesna in socialna vzgoja.

Zahtevamo, da se stare šole, ki so pravzaprav cerkvene in samostanske, pretvorijo v nove delovne šole na principih socialne pedagogije.

Tudi država je dolžna, da pospešuje razvoj in moderen napredek.

Načrt zakona ne vsebuje teh nalog, zato bo treba voditi boj dalje in dalje za moderno šolo, ki je sedanja družba noče priznavati.

Dnevne novice.

Spor med režimskimi strankami še ni poravnal. Davidovič in del njegove stranke še vedno zahteva, da se reši dalmatinsko agrarno vprašanje v njegovem smislu. Režimci izjavljajo, da so slovenski klerikali, radikali in muslimani ter Voja Marinković za skupno linijo, če bo Davidovič nadaljeval svojo opozicijo, s čimer spravlja vladu v neprijeten položaj. — Davidovičevci bodo imeli dne 22. decembra sejo poslanskega kluba, od katerega pa režimci ne pričakujejo izpremembe demokratske politike. Stališče režimcev pa ne more biti posebno sijajno, ker sami priznavajo — težkoče.

Ali se vrše dogovori za sporazum ali ne. Režimci trdijo, da se razgovori vrše za sporazum, dr. Maček pa razgovore odločno taji. Enako tudi Pribičević. Mi verujemo režimcem in opoziciji, ker se razgovori vrše in se ne vrše. Kaj ne, da je to nerazumljiva stvar. Ne, povsem enostavna stvar je. Režimci se pogajajo z ljudmi, ki imajo nekaj več vpliva v gospodarskih in političnih krogih, ne razgovorjajo se pa z uradnimi zastopniki opozicijskih strank, ker upajo, da na tak način izpodneso tla opoziciji. Seveda mora opozicija biti zaradi take zakulisne politike režimcev razjarjena. Režimci se pri tem poslužujejo boljševičkih metod enako kakor opozicija: čim več raz-

dejati, da ne pridemo sami ob veljavo, kakor da bi ne vedeli, kako silno lahko je ustvarjati »duhovne« razvaline in koliko škoduje tako delo ter kako žalostne posledice mora imeti ta bolezen današnje dobe na razvoj. Namesto da bi razpravljali o problemih, kako naj se kriza reši, kako naj se izvede demokratizacija v državi, se poslužujejo »modernih«, boljševičkih metod v politiki. — Da se pogajanja vrše, je trdil tudi odstavljivi zagrebški general Uzun-Mirković, ki je sedaj na svojo zahtevo upokojen ter izjavlja, da bo ustanovil novo stranko Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tudi ta izjava generala potrjuje sumnje, da se snuje proti opoziciji nova stranka, ki pa, kolikor poznamo razmere, ne more uspeti.

Ubogi Švejk. O vojaku Švejk, ki je v vojni uganjal svoje burke nevede in nehote, ker je bil take narave, smo čitali. Zaradi nesrečnega Švejka je pa sedaj doletela občutna globa berlinskega slikarja Grossa. Gross je napravil slike za knjigo o dobrem vojaku Švejk. Zaradi teh slik je bil obtožen zaradi bogokletstva in bil obsojen na globo 2000 mark (26.000

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

72

Pa ne tukaj. Nekje, kjer bi ne bilo ljudi, kjer bi bila samo pomlad in cvetje . . . Napisal ji je pismo. Toda besede so se mu zdele tako onemogle, da ga je raztrgal in napisal drugo. Pisali sem ti hotel — pa ne bom. Beseda pove premalo. — Istočasno mu je pisala Sonja. In je tudi raztrgala. Drugim je lahko pisala, odgovarjala prešerno na poklone, katere so ji pošiljali, pri Leonu pa ji je beseda zastala. Zato je sklenila, da ne piše. Ko pa je sprejela njegovo pisemce, je odgovorila. Prav imaš! Tudi jaz sem ti pisala, pa sem raztrgala. Drugim bom pisala — tebi ne. Drugim za šalo. — In on ji je odgovoril, da razume. In prišlo je drugo. Leo — nič ti ne bom pisala — nekaj ti dam pa samo, če ugaš kaj. Torej? — Nasmehnil se je preko miz do Sonje. Spogledala sta se in oči so se zasvetile. Zato je odgovoril: Poljub . . . Kdaj??? — Sonja se je na glas zasmejala, ko je sprejela njegovo pismo. Njen sosed je poškilil vanj. »Kdo vam piše tako lepo, da se tako sladko smejete?«

»Gospod, to pa je nekaj takega, kar ni za Brž je odgovorila Leonu: Nocoj! Nocoj!« — »Gan!!! Grozno se bojim mesta. —« — »Torej teče ura . . . Sonja.

»A tri drobna pisma v skromnem hrepenenju. O polnoči dno. Leo je stopil k mizi in ji m zunaj.« Pokimala mu je z

oči. Iz vročega, razplesanega ozračja je stopil Leo na cesto. Dolina je bila ozka, krog in krog z gozdnatimi hribi obdana in s pašniki. Mesečna sinjina se je razkošno razsipavala po sveži, cvetoči prirodi. Kot Leonovo čustvo . . . Ob vrtu je postal. Ni dolgo čakal. Sonja si je ogrnila samo plašč.

»Kod?«

»Tja dol — proti gozdu.«

In sta šla. Molče. Samo udarci njunih korakov in hrušč iz gostilne, samo to je odmevalo po cesti. Sonja in Leo nista slišala niti tega. Po rosnj trati sta zavila med smrečje. In kakor da je njuno srce eno, sta se v istem trenutku obrnila drug k drugemu, roke niso bile več roke — in ustnice so se vsesale v dolg, kipeč poljub. Prvi. Dolgo sta čakala nanj, dolgo sta si ga hranila. Ustnice so se vsesale v ustnice in niso hotele popustiti. Kakor da hočeta podaljšati trenutek v večnost. In ko sta bila že utrujena od razkošnosti svojih prekipeljavih čustev, je padla skozi veje svetloba na njune oči.

»Sonja!«

»Leo!«

Poljub.

»Sedaj bi hotela umreti . . .« Oči so se ji za-iskrile od skrivne boli, od skrivne solze.

»Ne, Sonja, sedaj morava živeti!«

Edino ti dve misli v njiju sta šli vsaka v svoj konec. Ze večkrat. Toda Leonova je bila ves čas močnejša in v trenutkih je potegnila Sonjo seboj. Po Leonu je Sonja zverovala v življenje in Leo po Sonji. Le, da je Sonja verovala samo v trenut-

kih, Leo pa je veroval trajno in trdno . . . Ko sta šla v zgodnjem jutru ob potoku na kolodvor, sta drug drugemu natrgala spominčic. Leo je svoj šopek zapel Sonji, Sonja je svojega vtaknila v njegovo gumbnico. S poljubi sta si pot kazala . . .

»Ali slišite, kako potok vrisa?«

»Slišim.«

Sonja ga je vedno še vikala.

»Tako, Sonja, sedaj pa se bova učila tikati. Za vsak naslednji »vi«, ki mi ga rečeš, plačš kazen . . .«

»Kakšno?«

»Vroč poljub!«

»O . . . vi!«

Tako si je sama sodila . . .

Leo je skočil samo po knjige domov. Vlak je prišel nekaj minut pred osmo. Zamuditi ni hotel. Prvo uro so imeli matematiko. Med molitvijo je vstopil. Profesor Pečar je bil dobre volje. Leo je prišel, kakor je bil na poti. V gumbnici sveže spominčice . . . Med uro Leonu ni bilo poslušati pri razredni promenadi je prišel profesor tudi do njega.

»No, no, Vuk, ali ste bili na gostiji?«

Razred se je zakrohotal, Leo pa je zardel.

»Vi, dajte tiste rože vstran. Rože ne spadajo v šolo.« Nihče ni vedel, zakaj profesor matematike tako sovraži rože. Pri drugih profesorjih so lahko imeli v gumbnicah, kar so hoteli. Edino pri njem — ničesar. Tako je moral tudi Leo s svojimi spominčicami pod klop. V odmoru so ga vpraševali, kje je bil.

Din), čeprav je predlagal državni pravdnik samo 1000 mark. Kaj bi povedal Švejk, če bi zvedel. Gotovo bi zabrusil kulturnim Berlinčanom kakšno pametno besedo, ker bi se naravnost čudil, kako znajo dati vsakemu zadoščenje, to je, njegovo pravico.

Mussolini in § 144. Italijansko fašistično tajništvo je izdalo na prefekte okrožnic, v kateri grozi odvetnikom, da bodo kaznovani, če bodo prevzemali zagovornišvo babic in zdravnikov, ki bi bili obtoženi zaradi odprave plodu, ker je to v nasprotju z nameni vlade. — S tem konstatira Mussolinijeva vlada, da ji niso mar današnje socialne razmere in da jo le veseli, če zavladajo med narodom čim večja socialna beda, samo, da bo imela bogat naraščaj, ki ga rabi za svojo imperijalistično politiko — vojno.

Macdonald za revizijo mirovnih pogodb. Macdonald je imel govor, v katerem je poudaril, da se mirovne pogodbe sklepajo ob vročokrvnosti. Zato bo treba, ko pride do pomirjenja, če hočemo ohraniti mir, s hladnostjo revidirati mirovne pogodbe. Macdonald ima prav, ker so mir sklepali generali in imperijalisti ter je tak, da ne garantira za mir. Pri sklepanju miru so imperijalisti samo ustvarili čim trdnješe pozicije za to, da neovirano vrše svojo velekapitalistično politiko, ki zbujala nevoljo med narodi.

Tridnevne duhovne vaje za madžarske poslance. 56 madžarskih poslancev je šlo te dni v jezujski samostan za tri dni k duhovnim eksercijam. Ta je povsem madžarska, ki popolnoma odgovarja madžarski politiki — belega terorja. To bi bilo nekaj tudi za naše režimovce.

Madžarska išče prijateljev. V parlamentu je namreč povedal grof Bethlen, da se je Madžarska nekoliko pomirila tudi z državami male antante. Madžari obljubujejo celo, da niti kralja ne bodo postavljali brez soglasja z inozemci.

Otvoritev Narodne galerije v Ljubljani. V nedeljo so otvorili v Ljubljani v Narodnem domu Narodno galerijo, ki se je preselila v nove prostore.

Avstrijski fašisti v službi veleindustrije. Na Dunaju je postal blagajnik hajmverovcev bivši gen. ravnatelj vitkovskih tovarn Friderik Schuster. Ta mož je tudi član upravnih odborov raznih avstrijskih velepodjetij. Na tak način si v Avstriji odpirajo hajmverovci vrata v kapitalistične blagajne. Približno tako so delali tudi pri nas nekateri orjunaši, ki so izsiljevali inzerate in denar s svojo moralno in kakor so pisali meščanski listi sami, tudi z brahialno silo. Sovražniki delavstva so pač povsod enaki, češ da kapitalisti pripravljamo — čujte! — bojni pohod na Rusijo. Končno pravi, da si naj dekalisti preberejo članek nekega Francoza o Rusiji. Torej »Enotnost« je šla po pomoč v Pariz, ki je od Rusije še nekoliko bolj oddaljen, kakor Ljubljana. Ubogi dekalistični urednik, le cvili in brani s Francozi Rusijo pred Trockijem!

»Enotnost« in palača Delavske zbornice. Dekalistom je hudo, da je ljubljansko delavstvo dobilo z Delavsko zbornico svojo reprezentančno palačo. Hudo jim je, ne zato, ker bi bila s tem revolucija v nevarnosti, temveč zato, ker je njihova — gostilna na Novem trgu v nevarnosti. Pravijo, da so v palači Del. zbornice tudi klerikalci. V »Delavskem domu« na Novem trgu so pa razven urednika »Enotnosti« in razven klerikalcev tudi orjunaši. V Del. zbornici delavske organizacije, na Novem trgu pa večinoma sami obrtniki, tako da je najbolje, če dajo dekalisti svojemu domu pravi naslov »Obrtniški dom«. Delu čast!

Glas vpljočega... V kavarni mi slučajno pride pod roko »strokovno« glasilo državnih upokojencev, ki mило joku ter prosi na vse strani, ne le g. finančnega ministra, ampak vse poslance, za pomoč, da ne bodo državni upokojenci v Jugoslaviji za božič v mrzlih sobah, v razcupanih oblekah, pri prazni mizi in v mučnih skrbih za svojo in svojih otročičev obupno bodočnost. Resnično, resnično, kamen bi se teh revežev moral usmiliti, toda mero-dajnik krogi se ne omečujejo. Obupno jadicujejo: »Vi državni poslanci, ki boste obhajali božič v zakurjenih sobah v topli in lepi obleki, pri bogato obloženih mizah in brez vsakdanjih skrbi, spomnite se na nas, ki smo zvesto služili državi! Človeku bi se lahko želodec, vzlic takemu »boju« za človeške pravice, obrnil, ako ima količkaj razredne zavestnosti v sebi. Kdaj in kje so se se poslanci meščanskih strank usmili jokavih beračev, razen če je eden ali drugi vrjel kak groš onemu, ki ob čestnem jarku mило prosi. Da so bili državni upokojenci, ko so bili še v aktivni službi, za državo, to jim ne bo noben režim tajil, tudi Korošček ne. Toda zamorec je storil svojo dolžnost, zamorec naj gre! — Strokovno glasilo državnih upokojencev se sklicuje na avstrijskega finančnega ministra, češ, da je on zopet letos odredil vsoto petih milijonov šilingov za božični priboljšek upokojencem in pravi: »Če lahko kaj takega stori reyna avstrijska republika, toliko lažje bi to storila po naravi bogata Jugoslavija!« Toda avstrijski finančni minister ima ravno toliko smisla za revne državne upokojence, kot ga ima katerikoli jugoslovanski minister. Toda naši upokojenci menda ne vedo, da so si avstrijski upokojenci tudi tisti božični priboljšek izbojevali s svojimi aktivnimi sodelniki, in to ne le božične nagrade, marveč tudi primerne pokojnine. Velik del drž. uslužbencev in med temi znaten del visokih uradnikov, se ne sramuje biti v Avstriji organiziran v socialističnih strokovnih organizacijah in socialistični stranki, med tem ko se naše uradniško strastno bori za frake klerikalcev, demokratov ali radikalov, ki so jim vsi enako neprijazni. Državni uslužbenec, ali vas ni sram, ker ste sovražniki samih sebe in svojih družin? Poslanci ne bodo na božič v zakurjenih sobah in pri obloženih mizah mislili na vašo bedo, marveč se bodo veselili vaše neumnosti. Ako aktivni drž. nameščeneec strada, pa mu nočejo položaja zbljzati, kako naj tedaj upokojence česa pričakuje? Zato proč z beračenjem in v boj za pravice!

Napredek ljubljanske knjižnice Delavske zbornice kaže najbolje novo izšli tristoštrideset strani obsegajoči seznam knjig. Ljubljanska knjižnica je v zadnjem letu prepuštila mariborski knjižnici Delavske zbornice blizu 3000 knjig in vendar je ta seznam mnogo obširnejši kot je bil prvi, ki je izšel lanskega leta. Po kvaliteti knjig je ljubljanska knjižnica Delavske zbornice brez dvoma že danes najboljša javna knjižnica v Sloveniji. Ima vsa najboljše leposlovno kot znanstve-

no literaturo. Omenimo naj samo to, da obsega samo seznam knjig o socializmu in delavskem gibanju nad 40 strani. Žal, da delavski funkcionarji in zaupniki premalo poznajo in čitajo to literaturo. Knjižnica se v novih prostorih v palači Delavske zbornice še hitreje razvija, kakor se je prej v Gradišču. Od preselitve, t. j. od 15. oktobra pa do 30. novembra se je vpisalo v knjižnico 249 novih članov in izposojenih je bilo čez 6000 knjig. Kdor še ni član knjižnice, naj postane! Vpisnina znaša samo 2 Din in seznam stane le 15 Din. V knjižnico se lahko vpišejo tudi naši člani, ki delajo izven Ljubljane. Knjižnica je blizu kolodvora in odprta vsak delavnik od 10.—12. in od pol 6. do 9. zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure dopoldne. Tudi mariborska knjižnica Delavske zbornice silno hitro napreduje. V mesecu novembru je izposodila 696 obiskovalcem 1236 knjig, od teh 409 slovenskih, 57 hrvaških in 760 nemških, odnosno 1126 leposlovnih in 110 znanstvenih. Novih članov se je vpisalo 57.

»Enotnost« brani Rusijo — proti prvemu poveljniku rdeče armade. Trocki, poleg Lenina najzaslužnejši mož za rusko revolucijo je izdal v Nemčiji knjigo »Resnični položaj v Rusiji«. Naš list je priobčil v petih številkah bistvena poglavja iz te knjige. Sicer zgovorni urednik »Enotnosti« je prišel šele po dveh mesecih do sape. Pa ni odgovoril na Trockijeva izvajanja, ker menda ve, da Trocki že bolje pozna Rusijo kot pa ljubljanski kavarniški revolucionarji. Temveč po svoji stari navadi je odpravil celo zadevo z robatimi psovkanji, češ da socialisti pripravljamo — čujte! — bojni pohod na Rusijo. Končno pravi, da si naj dekalisti preberejo članek nekega Francoza o Rusiji. Torej »Enotnost« je šla po pomoč v Pariz, ki je od Rusije še nekoliko bolj oddaljen, kakor Ljubljana. Ubogi dekalistični urednik, le cvili in brani s Francozi Rusijo pred Trockijem!

»Enotnost« in palača Delavske zbornice. Dekalistom je hudo, da je ljubljansko delavstvo dobilo z Delavsko zbornico svojo reprezentančno palačo. Hudo jim je, ne zato, ker bi bila s tem revolucija v nevarnosti, temveč zato, ker je njihova — gostilna na Novem trgu v nevarnosti. Pravijo, da so v palači Del. zbornice tudi klerikalci. V »Delavskem domu« na Novem trgu so pa razven urednika »Enotnosti« in razven klerikalcev tudi orjunaši. V Del. zbornici delavske organizacije, na Novem trgu pa večinoma sami obrtniki, tako da je najbolje, če dajo dekalisti svojemu domu pravi naslov »Obrtniški dom«. Delu čast!

Ukinitev poštne prostosti. Iz dnevnih časopisov smo posneli vest, da se namerava ukiniti samoupravnim institucijam in korporacijam poštna prostost. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, ki je kot samoupravna ustanova tudi prizadet, je po svojem predstavniku predložil ministru za socialno politiko v tej zadevi primerno predstavo, v kateri je opozoril predvsem na dejstvo, da bi mogla ukinitve poštne prostosti resno ogroziti finančno ravnovesje zavarovanja, ki že sedaj jedva zmaga zakonite obveznosti. Ukinitve poštne prostosti sice zavarovalnim institucijam bi pa pomnila tudi za narodno gospodarstvo težko obremenitev, kar morejo najbolj presoditi oni interesi, ki so primorani voditi korespondenco s prizadetimi institucijami. Zato bi bilo važno in potrebno, da tudi gospodarske korporacije po svojih predstavnikih opozore merodajne kroge na zle posledice, ki bi nastale za gospodarstvo z nameravano ukinitvijo poštne prostosti samoupravnim institucijam in korporacijam ter store vse, kar je v njih moči, da se ta namera prepreči.

Delavski oder »Svobode« v Ljubljani sklicuje svoj II. redni občni zbor dne 20. decembra t. j. ob 8. uri zvečer v lokalno »Svobode« v palači Delavske zbornice na Miklošičevi cesti, levi vhod, I. nadstropje, z dnevnim redom: 1. Poročilo funkcionarjev. 2. Volitev odbora. 3. Razno. — Odbor.

Vestnik „Svobode“.

Iz delovanja podružnice Maribor. Naša podružnica, ki je gojila dosedaj telovadbo, šport in petje, si je za bližnji čas določila širši program, ki bi zares povsem odgovarjal našim ciljem. Našo glavno nalogo vidimo v tem, da nudimo delavstvu proletarsko izobrazbo in ga vpeljemo v razredno zavest. To hočemo doseči z rednimi predavanji in tudi živo sliko na delavskem odru. Predavanja, s katerimi hočemo pričeti v najkrajšem času, se bodo vršila v Ljudskem domu predvidoma vsako soboto ob 8. uri zvečer. Lokal bo ločen od gostilniškega prostora in bo preskrbljen za to, da bo prostor pozimi udobno razgret. V kritje nastalih režlj se bo pobirala malenkostna vstopnina za člane 1 Din in za nečlane 2 Din. Upamo, da bo sprejem delavstva našo namero s polnim zanimanjem, kajti predavanja bodo nudila po težkem dnevnem delu marsikatero prijetno urico razvedrila brez kakih posebnih izdatkov.

Drugo naše sredstvo za izobrazbo delavstva je dramatika. Kar že vsa leta pogrešamo, to hočemo v bližnji bodočnosti z odlično voljo tudi doseči. Ustanovili bomo že dolgo pričakovani in zaželeni dramatični odsek. V tem cilju vabimo vse sodruge in sodružice, ki imajo za stvar ljubezen in zanimanje, da se prijavijo pri predsedniku s. Preslu dnevno med 7 in 8. uro zvečer v Ljudskem domu. Čim bo zbrano zadostno število članov, se bo takoj začelo z delovanjem.

Poleg navedenega bi imeli še omeniti, da smo razen mešanega pevskega zbora ustanovili tudi moški zbor »Svoboda«. Ta zbor ima vaje vsak tork ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu. Ta dan se sprejemajo tudi novi člani za moški zbor. Mešan zbor pa ima svoje vaje odslej samo enkrat tedensko, in to v četrtek ob isti uri. Tudi za mešan zbor sprejemamo do konca decembra nove člane in članice. Po tem dnevu pa je sprejem za krajši čas nemogoč iz razloga, ker se prične s študijem programa za otvoritev Delavske zbornice v Ljubljani.

Pevci in pevke, ako želite sodelovati pri nastopu v Ljubljani, prijavite se najkasneje do konca decembra.

Povedali bi še par besed o našem šahovskem klubu. Dasi je še klub čisto mlad, se smemo ponahati s precej dobrimi šahisti. Saj so si preizkušali tudi že svoje zmožnosti in obdržali dva turnirja. Kot zmagovalci iz zadnjega turnirja je izšel naš mladi s. Vili Vidovič.

Upamo, da bomo tega sodruga lahko delegirali na morebitne medkrajevne delavske šahovske turnirje kot reprezentanta mariborske »Svobode«.

Da ne pozabimo naših vrlih telovadcev! Dasi žive v najtežavnejših okoliščinah, vendar vztrajajo pri agilnem delu za telesno vzgojo delavske mladine. Temu primerna spričevala so jim dali nastopi v Mežici in v Ljubljani. Bodimo naše telovadce č enaki vztrajnosti tudi za bodoči čas in jim privajamo v njih telovadnico čim več delavske mladine in povdarjamo geslo: »V zdravem telesu zdrav duh.« Le zdravi duh bo dal odličnih bojevnikov za naš končni cilj: socializem!

Sodrugi, sodružice! Pristopajte v našo socialistično kulturno organizacijo in delajte za izobrazbo proletarijata: v izobrazbi je moč!

Prijave sprejemata s. Presl in s. Piuka vsak dan zvečer v Ljudskem domu.

Maribor.

Cankarjeva proslava.

Mariborsko delavstvo je skromno, vendar dostojno proslavilo desetletnico Cankarjeve smrti. V torek, 11. decembra, je priredila »Svoboda« v Ljudskem domu predavanje o »Cankarju, ki ga je obdržal s. prof. Teply. V zelo lepo zasnovanem izvajanju nam je razložil pomen Cankarja za slovenski proletarijat in nam nanizal vrsto primerov iz njegovih del, ki nam ga pred očene kot našega apostola in prvo-boritelja. (To predavanje je priobčeno v izveščku v sobotni »Delavski Politiki«). Predavanju so sledile recitacije sodružice Pivkove. Poslušalcev je bilo manj kakor se je pričakovalo in to največ radi skrajno slabega vremena; navzoči so pa bili predavatelju zelo hvaležni.

V soboto zvečer se je pa vršila v Narodnem gledališču na račun »Svobode« slavnostna predstava »Hlapci«, za katero je vladalo med delavstvom že dolgo prej veliko zanimanje. Vstopnice so prodajale delavske organizacije in so bile že dan poprej vse razprodane, tako, da je morala uprava gledališča še vse razpoložljive provizorne sedeže naknadno namestiti. Pred predstavo je s. Golouh z rampe razložil v kratkih a učinkovitih besedah pomen slavnosti in Cankarja za proletarijat. Dramski ansambl se je to pot vrlo dobro izkazal; vloge so bile dobro zasedene. Delavstvu je zlasti ugajal Rakuša v vlogi Jermana in Grom v vlogi Kalandra. Izvrstna je bila Založnikova kot Kalandrova žena. Temperamenta Savinove bi pod črno ruto Jermanove matere nikdar ne mogli odkriti, da nam je ni izdajal program; tako naravno resignirana je bila. Tudi vloge Bukšekove, Kraljeve in Starčeve, so bile realno podane, kakor tudi vloge Hvastje in Komarja. Kovič v vlogi župnika je vzbujal med delavci precej veselosti, včasih neprimerne, ne radi svoje igre, ki je bila naravnost izvrstna, tembolj radi vloge same, ki ne uživa v tej publiki preveč spoštovanja. Tudi kot režiserju mu gre priznanje. Enako so bili ostali, zlasti Skrbinšek, dobri. Delavstvo jim je hvaležno za trud.

Upravo gledališča pa prosimo, da nam priredi še kdaj podoben užitek z delavsko predstavo, zlasti bi radi videli enkrat Golouhovo »Krizo«.

Pevski odsek »Svoboda« v Mariboru vabi vse svoje znanke in prijatelje na

božičnico,

ki jo priredi v soboto, dne 22. decembra v prostorih Ljudskega doma s sporedom: Godba, petje, ples, obdaritve. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina za člane 3 Din, za nečlane 5 Din.

Cenj. gostje naj blagovolijo oddati darila z navedbo imena obdarovanca dne 22. decembra pri gostničarju Ljudskega doma. Za obilen obisk se priporoča odbor.

Ptuj.

Hišni posestniki so dobili korajžo in kar vprek povišujejo najemnine. Tako na primer veleposestnik Pongrac iz Dornove povišuje svojim strankam v Prešernovi ulici kar za nazaj za celo leto. Ako

pa ne plačaš, pojdi na ulico. Prakticirajo pa tudi drugače. Stranke si morajo same popravljati stanovanja. Tako je v Ormoški cesti v hiši g. Kasimirja ena stranka, ki si je že desetletja sem sama popravljala stanovanje, nabavljala vrata in kupovala štedilnike; sedaj je pa v prijetnem položaju, da si naj pri povišani najemnini zopet kupi nov štedilnik in stan popravi. Res, gospodje hišni posestniki so mnenja, da jim naj stranke postavijo stanovanje in hiše, za kar pa še naj potem kot kazen plačujejo visoke najemnine. Tudi so slučaj, da stoji stanovanja po več tednov prazna. Na občino pa prihajajo prošnje za prošnjo in naj bi občina vsem tem revežem preskrbela stanovanja. Res, dolžnost občine je, da skrbi zanje. Ali, da bi se vsi hišni posestniki vsled tega sklicevali na njo in namesto nje najemnine navijali, tudi ne gre. Prav dobro bi bilo, če bi se svoječasi sklepi mestne občine izvedli, da bi se takim hišnim posestnikom predpisal še poseben najemninski vinar, ki bi ga naj sami plačali. Zadnji čas je že, da občina in občinstvo posveti takim izrastkom več pažnje.

V povečanju stanovanjske mizerije je evangelijska cerkvena občina kupila v Prešernovi ulici bivšo Čučkovo hišo, kjer bo priredila svojo cerkev in druge dvorane. V to svrhu bo seveda zletelo nekaj strank na ulico. Predlagali bi, da se to zgodi šele tedaj, ko bo tem strankam zasiguran nov stan; ne prej, saj se za to ne mudi tako zelo, posebno, ko imajo gospodje dovolj prostorov drugje.

Trbovlje.

V petek, dne 6. tm. se je vršila proračunska seja našega občinskega odbora. Pred pričetkom razprave o proračunu je prečital župan s. Sitter ugovor, ki ga je poslala Trboveljska premogokopna družba proti osnutku proračuna. Občinski odbor je vzel ta ugovor v pretres, akoravno bi mu to ne bilo potrebno, ker je bil po zakonu prepozno vložen ter je sestavil obširni in vsestransko stvarno utemeljen odgovor, katerega je občinski zastop soglasno sprejel. Nato je s. Krušič kot referent finančnega oddelka podal poročilo o izdatkih, in sicer: 1. Za ohranitev občinskega premoženja 209.500 Din; 2. za splošno upravo 569.640 Din; 3. za potjetja 694.650 Din (pri tej partiji je upoštevana gradnja vodovoda v Hrastniku v znesku 500.000 Din); 4. varstveno redarstvo 145.700 Din; 5. sejmsko redarstvo 11.400 Din; 6. požarno redarstvo 27.000 Din; 7. stavbno redarstvo 1000 Din Din; 8. zdravstvena oskrbstva 482.782 Din; 9. ubožni sklad 400.000 Din; 10. cestne in vodne stavbe 366.500 Din; 11. poljedelstvo 24.000 Din; 12. pouk in prosveta 957.745.70 Din; 13. ustanove in društveni prispevki 28.500 Din; 14. statistika 1000 Din; 15. podpora voj. obveznikom, ki so pozvani na orožne vaje, 29.000 Din; 16. razne volitve 10.000 Din; 17. za amortizacijo in obresti 731.750 Din; 18. za napravo nasadov in ograje pri mešč. šoli 175.000 Din; 19. za zidavo stanov, hiš 350.000 Din; 20. za razne podpore 15.000 Din; 21. razni drugi izdatki 40.000 Din.

Razprava je bila precej zanimiva, to pa vsled tega, ker je bil občinski odbornik g. Letnik proti postavki 1., ki je namenjena za popravilo ubožne hiše, češ, da je postavka previsoka. Isto tako je bil proti zidavi stanovanjskih hiš. S. Krušič je temeljito zavrnil njegov ugovor, ter mu predložil, da še vedno TPD meče ljudi iz stanovanj, vzlic temu, da so v njih že 35—40 let; da še vedno stanujejo družine v temnih kletih in mokrih hišah. Dokler se bodo dogajali taki slučaj, toliko časa bo občinski odbor nadaljeval s svojo stavbeno akcijo; nato je bila ta postavka sprejeta. Edino g. Letnik je bil proti. Mogoče ga je naprosila TPD.

Tudi v letošnjem proračunu je upoštevana beda naših starih upokojencev, za kar se je postavila v proračun vsota 400.000 Din ter se bo vsem zvišala podpora. Pripomniti je,

da gre občinski odbor neomajno po svoji začetni poti, neoziraje se na one, ki mu žele spodkopavati tla. Vsi izdatki so preračunani na 5.329.467 Din 70 para. Dohodki pa znašajo 228.467,22 Din. Ostane torej za pokritje potom direktnih davkov 4 milijone 400.700 Din 48 para, kateri se krijejo s 186 odstotki, kar gotovo za tako veliko potrebo, ki jo imajo naši občani, ni pretirano.

V občinsko zvezo je bilo sprejetih 16 prosilcev. V okrajno blagajno je občinski odbor izvolil podžupana Vodnška in ss. Krušiča in Malovrha.

Za danes dovolj sicer pa se k tej stvari še povrnemo.

Trboveljska »Svoboda« je proslavila 10-letnico smrti Ivana Cankarja v nedeljo, dne 9. decembra 1928 ob 10. uri dopoldne v dvorani Delavskega doma v Trbovljah. Proslavo je otvoril s. predsednik Jakob Klenovšek. S. Angelo Cerkvenik iz Ljubljane pa je v lepih in jedrnatih besedah podal točno sliko njegovega življenja in delovanja na kulturnem, kakor tudi na političnem polju. Po uvodnih besedah, katere so nam postavile pred oči Ivana Cankarja v vsej svoji veličini kot največjega sodobnega apostola in človeka, je s. Cerkvenik recitiral iz Cankarjevega dela »Krpanska kobila« in novelo »Anastasis von Schiwitz«, s. Logar iz knjige »Moje življenje«, »Njen grob« in s. Majdič odlomek iz drame »Hlapec Jernej in njegova pravica«.

Cankarjeva dela so svetovna dela, zato želimo, da mladina spozna Cankarja po njegovih delih, veliki duši in resnici. Mladina naj ga spozna, ga vzljubi v svojih dušah, se poglubi vanj, v njegova dela; spozna ga naj detaljno, da ga sama doživi. Potem ga bo tudi znala ceniti. Na to bomo lahko rekli, da Cankar živi vedno med nami, nas uči in vodi skozi temo našega življenja; in takrat mu bomo postavili največji in najlepši spomenik.

Po proslavi se je vršil prvi mladinski shod »Svobode« v Trbovljah, katerega je otvoril s. predsednik J. Klenovšek in podal besedo s. Cerkveniku, ki je pokazal z jedrnato besedo potrebo izobrazbe in napredka naše proletarske mladine. Hočemo, da bi bilo mnogo takšnih, in tako pomembnih zborovanj za nas, da dobimo i mi mlajši vpogled v notranjost te trhle družbe, ki nas ovira ob vsakem koraku naprej k izobrazbi; da spoznamo sami sebe, temelje človeštva in socialne družbe sploh. Želimo, da se vrši še mnogo mladinsko-kulturnega dela, več in več takšnih shodov, da bomo s ponosom

kazali na naše prednike, naše borce, učitelje in vzgojitelje. Postati moramo zreli borci i mi, sposobni za boljši družabni red, za upostavitve boljših razmer za celi proletarski razred.

Mladina, v organizacijo! In to v našo, mladinsko kulturno »Svobodo«, da bo to tudi duševno jakost za svojo lastno obrambo, ne pa da so žilave samo roke za gradnjo velikih trdnjav, ob katerih mogočno stoji še danes buržuazija. Proletarec kot človek in vsa njegova dela in pravica bosta izginjala v nič, dokler ne bomo močni duševno in razredno. Velik je svet, pogledjmo vanj z notranjim očesom, z dušo, spoznajmo resnico in lepoto njega in zmagajmo!

To naj bo naše geslo!

Lajsteršperk.

V nedeljo, dne 3. decembra se je vršil v našem okraju shod Strojkovne zveze viničarjev, poljskih delavcev ter kočarjev. Obnesel se je prav dobro. Govoril je s. Čeh iz Maribora. Njegov govor je napravil velik vtis na naše viničarje in zato vladno vabimo, da se še večkrat vrne med nas.

Studenci pri Mariboru.

Krajevna organizacija SSJ v Studencih priredi dne 31. dec. 1928 v gostilni Majhenič Silvestrov večer. Začetek ob 7. uri zvečer. Vabijo se vsi, članice in člani, kakor tudi ostali somišljeniki k obilni udeležbi. Odbor.

Guštanj.

V vednost našim sodrugom in pa tistim, ki jim je naše časopisje trn v peti: Gospod župnik v Starem trgu pri Slovenjgradcu je dne 9. tm. na prižnici podal krščanski poduk tako-le:

Ljudje, ne čitajte takega časopisja, ki zabavlja proti krščanski veri. Pa tisti gospod Juh v Guštanju, pa njegova sodnija in pa lista podrekanja »Svoboda«. Čitajte časopisje, ki vam daje poduk za vašo dušo. Že jutraj, ko vstanete, morate srkbiti za dušo; vzemite časopis v roke in ga prečitajte, predno pojedete zajutrak. Vendar pa ne čitajte tiste takozvane »Svobode«, kdor nima denarja, naj pride k meni, bom mu jaz dal denar ta čas, da bo mogel plačati »Bogoljuba«, »Glasnika« in pa »Slovenca«.

Gospod župnik, le tako naprej; se bomo pa prej spoznali, bomo tudi v vašem kraju lažje vpostavili socialistično organizacijo.

Gospod, le dobro zagovarjajte guštanske klerikalce, saj so vaši pristaši. Anton Uebel, kateri se je ponesrečil, je bil tudi dober vaš pristaš, pa je bil neki guštanski

klerikalec toliko dober, da je hotel njegovega očetu leta 1919 vzeti njegovo posestvo na ta način; ko so bili boji med avstrijsko in jugoslovansko vojsko, ko so bili naši vojaki polisnjeni do štajerske meje, je šel ta vsega mogočnega guštanski klerikalec

k očetu Antonu Uebelnu in mu je rekel: Ti Uebel, ti si bolj Nemec, zdaj boš moral pa ti gor v Avstrijo, jaz pa bom imel tvoje posestvo. In oče Anton Uebel je moral bežati, drugače bi bilo za njega slabo. — Živela »Delavska Politika«! — Eden, ki vse slisi.

Proti Delavski zbornici!!!

Parola agentov buržuazije, ki se delavstvu kažejo kot dekalisti in mu mečejo s »svojo« revolucionarnostjo pesek v oči, je začrtana: Proti Delavski zbornici! Proti konsolidaciji delavstva! Ako so, jo nam, ki hočemo veljati za revolucionarje!

Zares se nerad bavim z raznimi »triki« in »parolami« »Neenotnosti« in se mi zdi vedno škoda časa in papirja, pisati o ljudeh okrog »Neenotnosti«. Vendar se včasih nagradi toliko nesramnosti in očitega sodelovanja z buržuazijo proti delavski konsolidaciji, da ne morem molčati.

Kričijo, recimo o žrtvah, ki jih zapro in obsodijo po zakonu o zaščiti države. Če pa si pogledamo rezultat, je podoben nuli, samo žrtve se je napravilo, ki res trpe odslej še večja preganjanja, so brez eksistence in vrženi takorekoč na cesto. In to vse radi nekakega ilegalnega lista »Srp i Čekić«, katerega pisava pa daleč ni vredna teh žrtv. Ker tista idejna siromaštva, kakor so v člankih »S. i Č.«, ne krenejo revolucionarne zavesti čitateljev niti za milimeter naprej — razen če kakšen osebno razžaljeni, ki nima drugače pojma o marksizmu in leninizmu, zagradi to »revolucionarnost« z naslado osebnega maščevanja. Takšnih »revolucionarjev« je sicer precej in če pogledaš vsakemu takemu v oči, boš videl takoj, kdo je in koliko mu je res za osvoboditev proletarijata. Ako torej delavci in kmetje hočejo vzeti oblast v »svoje roke« tako, da bodo taki »marksisti in leninisti« izvrševali to oblast, potem bo »osvoboditev« izvršena res, vendar samo za te ljudi »proletarce«, nikdar pa ne za delavce in kmete. O tem ni treba mnogo dokazovati, ker je to vidno vsak dan in ob vsaki priliki, posebno pa pri »žrtvah« »Srpa i Čekića« in pri raznih defraudacijah od l. 1919. sem.

Kapitaliste strašno grize vsak delavski pojav, ki pomeni okrepitve organiziranih vrst. Zato zavzemajo vse mere in vsakovrstne intrige, da zanesejo v njegovo zavest nezaupanje v samega sebe, ki se izraža potem v nezaupanju do te ali one delavske ustanove, ali v organizacijo in posebej še v našo stranko. Nezaupanje je namreč mnogo lažje vzbuditi

med delavstvom, kakor zaupanje. Zvesto stoje tu na strani buržuazije njeni agenti, dekalistični birokrati, ki mažejo po »Neenotnosti« svoje umotvore. Znameniti Makuc (odkar mu »Ors« več ne plača mesečno 3000 Din) ne more videti žive Delavske zbornice. Govoriči o razrednem boju, katerega sam ne pozna in zmerja sedaj vse tisto, kar je prej (ko je imel hvalil, podpiral, zagovarjal in delavstvu priporočal. (Če delavstvo želi take voditelje in v bodoči »sovjetski Jugoslaviji« take komisarije, ki se ravna po tem, kako in koliko kdo plača, ga pomilujemo. Op. ured.)

Zanimiv pa je trik odlikovanja. S. Uratnik je tajnik Delavske zbornice. On je tudi socialist. Volitve se pa bližajo. Da ne bo v delavski zbornici več marksistične večine, ki je trn v peti klerikalcem in dekalistom, treba umetno potegniti učinkovito potezo. Uratnika bomo proglasili za odlikovanega z redom sv. Save. To bo krah, delavstvo se bo zbegalo, razjezilo, cepilo. Skrbeli bodo zato dekalistični birokrati s svojo »Neenotnostjo« še z vso vsmo in radostjo.

Tako so naredili. Dali so psu kost, da jo gloda in on jo gloda. Če je res, da je s. Uratnik odlikovan (kar pa on odklanja), se bo videlo. Potem je to izvršeno na predlog tistih interesentov, ki si iz tega hočejo napraviti polena ne toliko proti s. Uratniku kot takemu, nego proti marksističnemu gibanju v splošnem, a proti socialistični stranki še posebej. Ako pa je to neke vrste poizkus, proglasiti po časopisju odlikovanje sodruga Uratnika, ki se ne more izvršiti, je bil namen isti. Trebalo je namreč »Neenotnosti« in njenim birokratom dati kost — četudi ne oslovsko, ker niso Samsoni — da bi med delavstvo unesli še večje nezaupanje ter tako utrdili in utrjevali moč klerikalcev v vseh delavskih institucijah.

Kdor misli, mora to izprevideti.

Zato udrihajte! Krepko skačite! Lažite bogato! Rušite, kar se še rušiti da! Ker to je vaša dolžnost kot agentov buržuazije. Delavstvo vas že pozna.

Slava »Neenotnosti« in vsem razdiračem. Kajti njim je to pojedina in upanje v »boljšo« bodočnost. — ič.

Ali ste že krili?

svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d.d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

MALA NAZNANILA.

JOSIP MLINARIČ

priporočam svojo bogato zalogo
galanterije, specerije, hišnih
in kuhinjskih potrebščin.

Maribor, Glavni trg št. 17.

Ia. Bukova drva

cela in rezana, trboveljski premog in
butare ter vsakovrsten rezan in tesan les

Alojz Piščanec

Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radiotechnisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S. (šiling) za pošto in zavojnino.

Tvornica štamplik

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

Creppe de Chine

In foular svile od 58 Din naprej
kakor tudi vsakovrstne druge svile
v bogati zalogi po najnižjih cenah pri

J. Trpinu, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravlja vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Dosti denarja prihranite

ako daste v popravilo

Brzopodplati, Taitenbachova ul. 14
Vaše vsakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gumij in usnjenimi podplati, cene za poplajenje in pete usnjenih damskih Din 26—28, moških Din 32—38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

JOSIP MORAVEC, Maribor

Slovenska ul. 12

priporoča svojo bogato zalogo snežnih čevljev in galoše vseh prvovrstnih svetovnih znamk, po brezkonkurenčnih cenah. Popravlja se sprejemajo.

Nabirajte nove naročnike

Sodružice in sodrugi!

Kupujte samo pri
tvrdkah, ki oglašujejo v »Delavski Politiki«! —

L. Mikuš, Ljubljana, Mestni trg 15

DEŽNIKI.

Na malo.

Ustanovljeno 1839.

Na veliko.

Telefon 2282.

ZA BOŽIČNO DARILO!

„LUNA“

EXPORTNA HIŠA

Maribor, Aleksandrova 19

Dobroznana najcenejša in najboljša trdka za nakup nogavic, moških nogavic (zoknov), rokavic, dokolenic, gamaš, hišnih čevljev, snežnih čevljev, perila, vezenice, čipk, svilenih trakov etc. Lasten izdelek pletenih jopic, puloverjev ter kompletnih oblek v vsaki veličini.

Posebna razstava igrač ter božičnih okrasov.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898

MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38

Telefon 324

Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.